

**Skupština Crne Gore
Parlamentarni institut
Istraživački centar**

**Komparativni pregled:
Ustavno uređenje službenih jezika i jezika u službenoj upotrebi u zemljama
regiona i EU**

Podgorica, decembar 2018. godine

Broj: 22 /2018

Klas. br: 00-52-4/18-

Datum: decembar 2018. godine

Pripremili: Sandra Brajušković, istraživač analitičar u Istraživačkom centru

Milena Vujović, saradnik u Istraživačkom centru

Goran Blagojević, saradnik u Istraživačkom centru

** Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore.*

*** Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.*

SADRŽAJ

UVOD.....	4
KOMPARATIVNI PREGLED.....	5
IZVORI INFORMACIJA.....	8

UVOD

U ovom radu, Istraživački centar Skupštine Crne Gore je na osnovu upućenog zahtjeva prikupio, sistematizovao i obradio podatke u vezi sa ustavnim odredbama kojima se definišu službeni jezici i jezici u službenoj upotrebi u državama regiona i Evropske unije. Komparativnom analizom obuhvaćeno je 30 država regiona i EU: **Austrija, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Holandija, Irska, Italija, Kipar, Letonija, Litvanija, Luksemburg, Mađarska, Makedonija, Malta, Njemačka, Poljska, Portugal, Rumunija, Slovačka, Slovenija, Srbija, Španija i Švedska.**¹ Podaci u vezi sa tematikom koja je predmet rada prikupljeni su analizom ustavâ navedenih zemalja i predstavljeni u nastavku dokumenta.

¹ Komparativnom analizom obuhvaćene su sve države članice Evropske unije osim Ujedinjenog Kraljevstva, imajući u vidu primjenu pravila običajnog prava i nepostojanje pisanog i kodifikovanog ustava.

KOMPARATIVNI PREGLED

Od analiziranih 30 evropskih država, odnosno njihovih najviših pravnih akata, 21 država ustavnim odredbama reguliše pitanje zvaničnog jezika, dok u preostalih devet pitanje jezika nije definisano Ustavom. U nastavku teksta predstavljene su relevantne ustavne odredbe u vezi sa ovim pitanjem u svakoj od država obuhvaćenih ovim istraživanjem.

U skladu sa članom 8 Ustava **Austrije**² službeni jezik u Austriji je njemački, nezavisno od pravâ predviđenih saveznim zakonom u vezi sa manjinskim jezicima. Austrijski znakovni jezik priznaje se kao nezavisan jezik. Prema odredbama člana 4 Ustava **Belgije**³, Belgija obuhvata četiri govorna područja: holandsko, francusko, dvojezično područje glavnog grada Brisela, i njemačko. Svaka opština u državi predstavlja dio jednog od navedenih govornih područja. Članom 3 Ustava **Bugarske**⁴ definisano je da je službeni jezik u toj državi bugarski.

U skladu sa članom 6 Ustava **Estonije**⁵ službeni jezik u državi je estonski. Član 17 Ustava **Finske**⁶ predviđa da su službeni jezici u toj zemlji finski i švedski. Pravo na upotrebu svog jezika, bilo finskog ili švedskog, pred sudovima i ostalim organima javne vlasti, kao i pravo na prijem svih zvaničnih dokumenata na tom jeziku, garantovano je zakonom. Takođe, javne vlasti treba, na ravnopravnoj osnovi, da zadovolje kulturne i socijalne potrebe stanovništva koje govori finski, i stanovništva koje govori švedski jezik. Pripadnici Sami naroda, kao starosjedioci, te Romi i ostale grupe naroda, imaju pravo da održavaju i razvijaju sopstveni jezik i kulturu. Pravo pripadnika Sami naroda da koriste svoj jezik pred organima javnih vlasti predviđeno je zakonom.

Članom 2 Ustava **Francuske**⁷, u kome se između ostalog definišu i državni simboli, navodi se da je zvanični jezik Republike francuski. U skladu sa članom 12 Ustava Republike **Hrvatske**⁸, u Hrvatskoj su u službenoj upotrebi hrvatski jezik i latinično pismo. U pojedinim lokalnim jedinicama, uz hrvatski jezik i latinično pismo u službenu upotrebu može se uvesti i drugi jezik, kao i ćirilčno, ili neko drugo pismo, pod uslovima propisanim zakonom.

Pitanje zvaničnog jezika u **Irskoj** definisano je članom 8 Ustava⁹ te zemlje, u kome se navodi da je prvi zvanični jezik irski, kao nacionalni jezik, dok je drugi zvanični jezik engleski. Isti član predviđa mogućnost da se zakonom propiše isključiva upotreba jednog od ova dva

² Austria's Constitution of 1920, Reinstated in 1945, with Amendments through 2013, https://www.constituteproject.org/constitution/Austria_2013.pdf?lang=en (11.12.2018)

³ The Belgian Constitution, https://www.dekamer.be/kvvcv/pdf_sections/publications/constitution/GrondwetUK.pdf (11.12.2018)

⁴ CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF BULGARIA PROM. SG 56/13 JUL 1991, AMEND. SG 85/26 SEP 2003, SG 18/25 FEB 2005, SG 27/31 MAR 2006, SG 78/26 SEP 2006 - CONSTITUTIONAL COURT JUDGMENT NO.7/2006, SG 12/6 FEB 2007, <https://www.parliament.bg/en/const> (11.12.2018)

⁵ The Constitution of the Republic of Estonia, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013003/consolide> (12.12.2018)

⁶ The Constitution of Finland, <https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf> (12.12.2018)

⁷ CONSTITUTION OF OCTOBER 4, 1958, https://www.conseil-constitutionnel.fr/sites/default/files/as/root/bank_mm/anglais/constiution_anglais_oct2009.pdf (11.12.2018)

⁸ Ustav Republike Hrvatske (NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14), <https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske> (11.12.2018)

⁹ Ireland 1937 (rev. 2015) https://www.constituteproject.org/constitution/Ireland_2015?lang=en (11.12.2018)

jezika u službene svrhe, bilo na čitavoj teritoriji Irske, ili na nekom od njenih djelova. U skladu sa članom 3 Ustava **Kipra**¹⁰, službenim jezicima u državi smatraju se grčki i turski. Zakonodavni, izvršni i administrativni akti i dokumenta izrađuju se i objavljuju u Službenom listu na oba službena jezika. Sudski postupci vode se, a presude se izriču na grčkom, u slučaju da su stranke u postupku Grci, na turskom, u slučaju da su stranke u postupku Turci, odnosno na oba jezika, u slučaju da su stranke u postupku i Grci i Turci. U ostalim slučajevima, odluka o tome da li će u upotrebi biti jedan ili oba službena jezika donosi se u skladu sa Poslovníkom o radu Vrhovnog suda. Takođe, oba službena jezika upotrebljavaju se i na novčanicama, kovanom novcu, te na poštanskim markicama, i svako u Republici ima pravo da se vlastima obrati na bilo kojem od dva službena jezika.

Kada je u pitanju **Letonija**, članom 4 Ustava¹¹ definisano je da je zvanični jezik u toj državi letonski, dok član 14 Ustava **Litvanije**¹² navodi da je „državni jezik“ litvanski. Ustav **Luksemburga**¹³ ne definiše zvanični jezik u toj zemlji, ali članom 29 predviđa da se zakonom reguliše upotreba jezika u administrativnim i sudskim poslovima. Član H Ustava **Mađarske**¹⁴ navodi da je zvanični jezik u toj zemlji mađarski, te da Mađarska ima obavezu da štiti mađarski jezik, kao i mađarski znakovni jezik, koji predstavlja dio mađarske kulture.

U **Makedoniji** je, prema članu 7 Ustava¹⁵, službeni jezik je makedonski jezik i ćirilčno pismo. U jedinici lokalne samouprave gdje većina stanovništva pripada nacionalnoj manjini u službenoj upotrebi su, osim makedonskog jezika i ćirilčnog pisma, jezik i pismo date nacionalne manjine na način propisan zakonom. U jedinici lokalne samouprave u kojoj značajan broj stanovnika pripada nacionalnoj manjini, u službenoj upotrebi su, osim makedonskog jezika i ćirilčnog pisma, jezik i pismo date nacionalne manjine pod uslovima i na način propisan zakonom.

U skladu sa članom 5 Ustava **Malte**¹⁶, malteški jezik definisan je kao nacionalni jezik te države. Međutim, istim članom navodi se da su zvanični jezici Malte malteški i engleski, kao i bilo koji drugi jezik koji kao takav usvoji Parlament putem zakona koji mora biti usvojen dvotrećinskom većinom. Državna uprava može koristiti bilo koji od zvaničnih jezika u svojim poslovima. Zvanični jezik u sudskim postupcima je malteški, dok Parlament ima pravo da omogući upotrebu engleskog jezika u određenim slučajevima i pod određenim uslovima, kao i pravo da odredi jezik ili jezike koji će biti korišćeni u radu samog Parlamenta.

¹⁰ Constitution of the Republic of Cyprus, <http://www.kypros.org/Constitution/English> (14.12.2018)

¹¹ Latvia – Constitution, http://host.uniroma3.it/progetti/cedir/cedir/Lex-doc/Let_Cost.pdf (11.12.2018)

¹² The Constitution of the Republic of Lithuania, <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Constitution.htm> (11.12.2018)

¹³ Luxembourg's Constitution of 1868 with Amendments through 2009, https://www.constituteproject.org/constitution/Luxembourg_2009.pdf?lang=en (11.12.2018)

¹⁴ Hungary's Constitution of 2011, https://www.constituteproject.org/constitution/Hungary_2011.pdf (11.12.2018)

¹⁵ УСТАВ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА <https://www.sobranie.mk/WBStorage/Files/UstavnaRmizmeni.pdf> (13.12.2018)

¹⁶ CONSTITUTION OF MALTA, <http://justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8566> (11.12.2018)

Ustav **Portugala**¹⁷ u članu 11 predviđa da je službeni jezik portugalski. Ustav **Rumunije**¹⁸ članom 13 propisuje da je službeni jezik u toj zemlji rumunski. U Ustavu **Slovačke**¹⁹ u članu 6 navodi se da je slovački jezik službeni jezik u Slovačkoj. Upotreba drugih jezika osim službenog jezika u zvaničnoj komunikaciji uređuje se zakonom.

Prema članu 11 Ustava **Slovenije**²⁰, službeni jezik u Sloveniji je slovenački. U opštinama gdje žive pripadnici italijanske ili mađarske nacionalne zajednice službeni jezici su i italijanski, odnosno mađarski. U pogledu jezika i pisma, član 10 Ustava **Srbije**²¹ predviđa da su u Republici Srbiji u službenoj upotrebi su srpski jezik i ćirilčno pismo. Službena upotreba drugih jezika i pisama uređuje se zakonom, na osnovu Ustava.

Ustavom **Španije**²² (član 3) predviđeno je da je kastiljanski jezik službeni jezik u Španiji. Svi Španci u obavezi su da ga znaju i imaju pravo da ga koriste. Ostali španski jezici takođe su u službenoj upotrebi u određenim samoupravnim zajednicama, u skladu sa njihovim statutima. Bogatstvo različitih jezičkih oblika u Španiji predstavlja kulturno nasljeđe koje treba posebno poštovati i štiti.

Zvanični jezik ustavnim odredbama nije definisan u **Bosni i Hercegovini, Češkoj, Danskoj, Grčkoj, Italiji, Holandiji, Njemačkoj, Poljskoj i Švedskoj.**

¹⁷ Constitution of the Portuguese Republic (SEVENTH REVISION 2005)
<http://www.en.parlamento.pt/Legislation/CRP/Constitution7th.pdf> (13.12.2018)

¹⁸ Constitution of Romania http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?den=act2_2&par1=1#t1c0s0sba1 (13.12.2018)

¹⁹ Constitution of the Slovak Republic, <https://www.prezident.sk/upload-files/46422.pdf> (13.12.2018)

²⁰ Constitution of the Republic of Slovenia, <https://www.us-rs.si/media/constitution.pdf> (13.12.2018)

²¹ Ustav Republike Srbije <http://www.ustavni.sud.rs/page/view/sr-Latn-CS/70-100028/ustav-republike-srbije> (13.12.2018)

²² Constitution of Spain,
http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/Norm/const_espa_texto_ingles_0.pdf (13.12.2018)

IZVORI INFORMACIJA

Austria's Constitution of 1920, Reinstated in 1945, with Amendments through 2013, https://www.constituteproject.org/constitution/Austria_2013.pdf?lang=en

CONSTITUTION OF MALTA,

<http://justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8566>

CONSTITUTION OF OCTOBER 4, 1958, [https://www.conseil-](https://www.conseil-constitutionnel.fr/sites/default/files/as/root/bank_mm/anglais/constiution_anglais_oct2009.pdf)

[constitutionnel.fr/sites/default/files/as/root/bank_mm/anglais/constiution_anglais_oct2009.pdf](https://www.conseil-constitutionnel.fr/sites/default/files/as/root/bank_mm/anglais/constiution_anglais_oct2009.pdf)

Constitution of Romania http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?den=act2_2&par1=1#t1c0s0sba1

Constitution of Spain,

http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/Norm/const_esp_texto_ingles_0.pdf

Constitution of the Portuguese Republic (SEVENTH REVISION 2005)

<http://www.en.parlamento.pt/Legislation/CRP/Constitution7th.pdf>

CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF BULGARIA PROM. SG 56/13 JUL 1991, AMEND. SG 85/26 SEP 2003, SG 18/25 FEB 2005, SG 27/31 MAR 2006, SG 78/26 SEP 2006 - CONSTITUTIONAL COURT JUDGMENT NO.7/2006 , SG 12/6 FEB 2007, <https://www.parliament.bg/en/const>

Constitution of the Republic of Cyprus, <http://www.kypros.org/Constitution/English>

Constitution of the Republic of Slovenia, <https://www.us-rs.si/media/constitution.pdf>

Constitution of the Slovak Republic, <https://www.prezident.sk/upload-files/46422.pdf>

Hungary's Constitution of 2011,

https://www.constituteproject.org/constitution/Hungary_2011.pdf

Ireland 1937 (rev. 2015) https://www.constituteproject.org/constitution/Ireland_2015?lang=en

Latvia – Constitution, http://host.uniroma3.it/progetti/cedir/cedir/Lex-doc/Let_Cost.pdf

Luxembourg's Constitution of 1868 with Amendments through 2009,

https://www.constituteproject.org/constitution/Luxembourg_2009.pdf?lang=en

The Belgian Constitution,

https://www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/publications/constitution/GrondwetUK.pdf

The Constitution of Finland, <https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>

The Constitution of the Republic of Estonia,

<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013003/consolide>

The Constitution of the Republic of Lithuania,

<http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Constitution.htm>

УСТАВ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА,

<https://www.sobranie.mk/WBStorage/Files/UstavnaRmizmeni.pdf>

Ustav Republike Hrvatske (*Narodne novine* br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 i 05/14), <https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske>

Ustav Republike Srbije <http://www.ustavni.sud.rs/page/view/sr-Latn-CS/70-100028/ustav-republike-srbije>